

СТАНОВИЩЕ

От: Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Научна специалност: Икономика и управление (Индустрия)

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Икономика и управление (индустрия) в Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов, ДП „Икономика и управление (индустрия)“

Автор на дисертационния труд: Гордана Васе Стойменович

Научен ръководител: Проф. д-р Любчо Минчев Варамезов

Тема на дисертационния труд: „Използване на Lean инструменти в компаниите от автомобилната индустрия на Република Сърбия“

Основание: Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов №493 от 06.07.2020 г. и Решение на научното жури, взето на Първо заседание, проведено на 17.07.2020 г.

I. Информация за докторанта

Докторантът Гордана Васе Стойменович, D04041914, се обучава по докторска програма към катедра „Индустриален бизнес и предприемачество“ на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“, съгласно Заповед на Ректора на Стопанска академия №258/01.04.2019 г. Обучението се осъществява в задочна форма, като началото на периода на обучение е 27.03.2019 г. и следва да завърши на 27.03.2023 г.

II. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 173 страници. В структурно отношение дисертацията се състои от: увод (6 стр.), изложение в три глави (144 стр.), заключение (3 стр.), използвана литература (4 стр.) и приложения (5 стр.). Включени са списък на фигураните и списък на таблициите (общо 2 стр.).

В основния текст са представени 21 броя таблици и 29 броя фигури. В приложението са включени 3 приложения. Използвани са 91 источника литературни източника на кирилица и латиница и 10 интернет източника.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В **увода** са представени част от основните методически аспекти на дисертационния труд. **Темата** на разработката е актуална. **Обект на изследване** са сръбските компании, опериращи в автомобилната индустрия, а **предмет на изследване** – обосноваността и целесъобразността на подобряването на производството чрез прилагане на традиционни методи в светлината на създаване на нови бизнес условия, основани на Lean производствени системи. **Целта** е да се определи ефективността на приложението на Lean концепцията в автомобилната индустрия на Република Сърбия. Предметът, обектът и целта съответстват на съдържанието на разработката. Защитава се **тезата**, че традиционният подход за усъвършенстване на производствения процес не е подходящ за новите бизнес условия, базирани на Lean производствените системи. Формулирани са три **задачи**, насочени към постигане на целта и доказване на тезата.

Структурата на **изложението** е логическа и балансирана, улеснява разработването на труда в посока от теория към практика.

Първа глава е *теоретична*. В нея са изяснени някои същностни аспекти на производството и производствените системи и специално в автомобилната индустрия. Фокусът е поставен върху тенденции, цели и планиране на производството, коментирани са запасите и възможностите за тяхното управление, включително чрез използване на математико-статистически или иконометрични из-

мервания на стойностите. Изяснени са през призмата на темата на дисертацията концепцията и постановките, лежащи в основата на Lean производството.

Втора глава има *методико-изяснятелен характер*. В нея се изясняват някои аспекти на Lean производството, имащи значение за измерване на протичащите производствени процеси и отчитането на резултатите от тях - картографиране на потоците от стойности (VSM), 5S (6S) инструменти – Сортиране (1S), организиране и установяване на адекватен график (2S), почистване (3S), стандартизация (4S), устойчивост (5S) и сигурност (6S), пълна производствена поддръжка (TPM), SMED инструмент и Six Sigma (статистически аспект на Six Sigma концепцията, DMAIC методология и Lean Six Sigma програма).

Трета глава има *емпирично-творчески характер*. В нея е представен опитът на автомобилните компании в Сърбия при прилагането на LEAN инструменти за подобряване на производствената програма. Представена е общата картина на автомобилната индустрия и използването на Lean инструментите от автомобилните компании в Сърбия. В главата е изяснена рамката на изследването - изследователска област, научни цели и хипотези, методология и разработване на анкета, процес на събиране на данни, анализ на резултатите от изследванията. Завършва с опита от практическото прилагане на отделните Lean инструменти в автомобилните компании в Сърбия – опит от прилагането на методологията 5S и на TPM инструмента.

В заключението са формулирани съответните обобщения и изводи.

Общий обем на дисертационния труд съответства на предявените изисквания за научно съчинение от този вид. В структурно отношение е налице балансираност в обема между отделните глави.

Фигурите и таблиците съдействат за доброто илюстриране на различните авторови позиции, както и на основните изследователски виждания на дисертанта. Използвани са разнообразни **методи на научно изследване**, подходящи за теоретичното и емпиричното развитие на изследователските виждания на дисертанта.

Проблематиката на дисертационни труд е широко изследвана, налице е голям брой **разработки на изследователи**, на които докторантът се е позовал и е изградил своите авторови постановки.

Стилът на дисертационния труд е научен. Терминологичният апарат е подходящо използван и предпоставил постигането на широкообхватно и задълбочено анализиране на проблематиката в теоретичен и практически аспект.

Научната етика е спазена. Позоването на литературните източници е направено коректно.

Авторефератът е добре оформлен в структурно, съдържателно и стилово отношение и отразява достоверно в синтезиран вид основните моменти от дисертационния труд. Налице са справка за приносите и списък с публикациите, свързани с дисертационния труд.

По темата на дисертационния труд е представен списък от **5 публикации**, като е налице необходимият брой точки, съгласно минималните национални изисквания. Докторантът е участвал в **7 научни форума**.

IV. Достойнства на дисертационния труд

Дисертационният труд като завършено задълбочено научно изследване притежава редица достойнства, след които могат да се откроят следните:

- ✓ Актуалност на проблематиката и интердисциплинарен характер на съдържанието.
- ✓ Демонстрирано добро познаване на достигнатото до момента познание.
- ✓ Широкообхватно и многоаспектно теоретично представяне на темата.
- ✓ Практико-приложна насоченост.
- ✓ Наличие на емпирика за количествено доказване на тезата и измерване на измененията в производствените процеси и резултати.
- ✓ Наличие на изводи след основни ключови точки от частите на дисертационния труд.

V. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява обогатено научно изследване. Авторът декларира постигането на следните научни и научно-приложни приноси:

Научни приноси:

- ✓ В резултат на задълбочено проучване на литературни източници е проследено развитието на Lean философията и са изведени основните характеристики, принципи, инструменти и предимства на Lean производството.

Научно-приложни приноси:

- ✓ Направено е всеобхватно и задълбочено изследване на развитието на световната автомобилна индустрия и, в частност, на автомобилната индустрия на Република Сърбия.
- ✓ Въз основа на разработен от автора методически инструментариум е изследван опитът от прилагането на Lean инструментите в компаниите от автомобилната индустрия на Република Сърбия.
- ✓ Изследван е практическият опит на сръбските автомобилни компании в прилагането на системите 5S и TPM.

Считам, че формулираните приноси отразяват обогатени и доразвити моменти в областта на кризисно управление и ситуационно поведение на човешкия фактор, представени в дисертационния труд. Приемам ги за лично дело на автора.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

По отношение съдържанието на дисертационния труд могат да се формулират някои бележки и препоръки, по-конкретно: необходимо е по-смело да се изрази личното мнение на автора, както и да се прокоментира малко по-широко стратегическия контекст на изследваната проблематика.

Имам следния въпрос: В каква посока могат да настъпят изменения относно използването на Lean инструментите в сръбските компании от изследваната икономическа дейност, ако те вече не са се случили, предвид ситуацията с COVID-19?

Като забележка или предложение за бъдещи научни изследвания – задълбочаването проучването на възможностите за използване на IT технологиите в из-

Като забележка или предложение за бъдещи научни изследвания – задълбочаване проучването на възможностите за използване на ИТ технологиите в измервателния процес на входа и изхода на производствената система, на входящите ресурси, въздействието върху тях, постигните резултати и ефективност.

Посочените бележки са с уточняващ характер, не омаловажават достойнствата на дисертационния труд и не поставят под съмнение положителната ми оценка.

VII. Обобщено заключение и становище

Въпреки направените бележки, дисертационният труд на тема „**Използване на Lean инструменти в компаниите от автомобилната индустрия на Република Сърбия**“ притежава нужните качества, представлява завършено научно изследване и показва, че дисертантът е усвоил основните теоретични знания за провеждане на самостоятелни научни проучвания. Докторант **Гордана Васе Стойменович** отговаря на всички процедурни изисквания, посочени в ЗРАСРБ и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, относно ОНС „доктор“. Изразявам **положителната си оценка** за представения дисертационен труд и **препоръчвам** на **Научното жури**, назначено със Заповед на Ректора на СА №493 от 06.07.2020 г., да присъди на **Гордана Васе Стойменович** образователната и научна степен „**доктор**“ по докторска програма „**Икономика и управление (индустрия)**“, научна специалност „**Икономика и управление (индустрия)**“, професионално направление **3.8 Икономика**.

10.08.2020 г.

Изготвил Становището: .....

Свищов

(Доц. д-р Искра Пантелеева)